HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

4 mai 2010 *

În cauza C-533/08,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolelor 68 CE și 234 CE de Hoge Raad der Nederlanden (Țările de Jos), prin decizia din 28 noiembrie 2008, primită de Curte la 3 decembrie 2008, în procedura

TNT Express Nederland BV

împotriva

AXA Versicherung AG,

* Limba de procedură: olandeza.

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnii A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, doamnele R. Silva de Lapuerta și C. Toader, președinți de cameră, domnii K. Schiemann, P. Kūris, E. Juhász, M. Ilešič (raportor), J.-J. Kasel și M. Safjan, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,
grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 17 noiembrie 2009,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru TNT Express Nederland BV, de J. H. J. Teunissen, advocaat;

— pentru guvernul olandez, de doamna C. Wissels și de domnul Y. de Vries, în calitate de agenți;

— pentru guvernul ceh, de domnul M. Smolek, în calitate de agent;

— pentru guvernul german, de domnul M. Lumma și de doamna J. Kemper, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de doamna A.-M. Rouchaud-Joët și de domnul R. Troosters, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 28 ianuarie 2010,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 71 din Regulamentul nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74), precum și a articolului 31 din Convenția referitoare la contractul de transport internațional de mărfuri pe șosele, semnată la Geneva la 19 mai 1956, astfel cum a fost modificată prin Protocolul semnat la Geneva la 5 iulie 1978 (denumită în continuare „CMR").

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între TNT Express Nederland BV (denumită în continuare „TNT"), pe de o parte, și AXA Versicherung AG (denumită în continuare „AXA"), pe de altă parte, referitor la executarea în Țările de Jos

a hotărârilor unei instanțe germane care obligă TNT la plata unei despăgubiri ca urmare a pierderii unor mărfuri în timpul unui transport internațional pe șosele.

Cadrul juridic

Regulamentul nr. 44/2001

3 Considerentul (1) al Regulamentului nr. 44/2001 prevede:

„Comunitatea și-a stabilit ca obiectiv să mențină și să dezvolte un spațiu de libertate, securitate și justiție, în cadrul căruia este garantată libera circulație a persoanelor. Pentru realizarea treptată a unui astfel de spațiu, Comunitatea trebuie să adopte, între altele, măsurile în domeniul cooperării judiciare în materie civilă care sunt necesare pentru buna funcționare a pieței interne."

4 Potrivit considerentului (6) al acestui regulament:

„Pentru atingerea obiectivului liberei circulații a hotărârilor în materie civilă și comercială este necesar și oportun ca normele care reglementează competența judiciară,

recunoașterea și executarea hotărârilor să fie reglementate de un instrument juridic comunitar cu caracter imperativ și de aplicare directă."

5 Considerentele (11), (12) și (15) ale Regulamentului nr. 44/2001 precizează:

„(11) Normele de competență trebuie să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului și, astfel, trebuie să fie întotdeauna disponibilă, cu excepția câtorva situații bine definite […].

(12) În afară de instanța domiciliului pârâtului, trebuie să existe și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și litigiu sau în scopul bunei administrări a justiției.

[…]

(15) În interesul administrării armonioase a justiției, este necesar să se reducă la minimum posibilitatea apariției procedurilor concurente și să se evite pronunțarea în două state membre a unor hotărâri ireconciliabile. […]"

6 Considerentele (16) și (17) ale acestui regulament prevăd:

„(16) Încrederea reciprocă în administrarea justiției la nivel comunitar justifică recunoașterea de plin drept a hotărârilor pronunțate într-un stat membru fără să fie necesară, cu excepția contestațiilor, recurgerea la o altă procedură.

(17) În virtutea aceluiași principiu al încrederii reciproce, procedura în temeiul căreia o hotărâre pronunțată într-un stat membru devine executorie în alt stat membru trebuie să fie eficientă și rapidă. […]”

7 Potrivit considerentului (25) al regulamentului menționat:

„Respectarea angajamentelor internaționale pe care statele membre și le-au asumat impune ca prezentul regulament să nu aducă atingere convențiilor la care statele membre sunt parte și care reglementează anumite materii.”

8 Potrivit articolului 1 alineatele (1) și (2) din Regulamentul nr. 44/2001:

„(1) Prezentul regulament se aplică în materie civilă și comercială indiferent de natura instanței. El nu se aplică, în special, în materie fiscală, vamală sau administrativă.

(2) Prezentul regulament nu se aplică pentru:

(a) starea și capacitatea persoanelor fizice, regimurile matrimoniale, testamente și succesiuni;

(b) falimente, concordate sau proceduri similare;

(c) securitate socială;

(d) arbitraj."

9 Articolul 27 din Regulamentul nr. 44/2001, care face parte din secțiunea 9, intitulată „Litispendență și conexitate", din capitolul II, intitulat „Competența", din acest regulament, prevede:

„(1) În cazul în care cereri având același obiect și aceeași cauză sunt introduse între aceleași părți înaintea unor instanțe din state membre diferite, instanța sesizată ulterior suspendă din oficiu acțiunea până în momentul în care se stabilește competența primei instanțe sesizate.

(2) Dacă se stabilește competența primei instanțe sesizate, instanța sesizată ulterior își declină competența în favoarea acesteia."

10 Articolul 34 din Regulamentul nr. 44/2001, care face parte din secțiunea 1, intitulată „Recunoaștere", din capitolul III, intitulat „Recunoaștere și executare", din acest regulament, prevede:

„O hotărâre nu este recunoscută:

(1) dacă recunoașterea este vădit contrară ordinii publice a statului membru solicitat;

[…]"

11 Articolul 35 din regulamentul menționat, care face parte din aceeași secțiune, are următorul conținut:

„(1) De asemenea, o hotărâre nu este recunoscută dacă sunt nesocotite dispozițiile din secțiunile 3, 4 și 6 din capitolul II sau într-unul din cazurile prevăzute la articolul 72.

(2) La verificarea temeiurilor de competență prevăzute în alineatul precedent, autoritatea solicitată este legată de constatările de fapt pe baza cărora instanța din statul membru de origine și-a întemeiat competența.

(3) Fără a aduce atingere dispozițiilor alineatului (1), competența instanței din statul membru de origine nu poate fi revizuită. Criteriul ordinii publice prevăzut la articolul 34 punctul 1 nu poate fi aplicat normelor în materie de competență."

12 Potrivit articolului 36 din același regulament, care face parte de asemenea din secțiunea 1 din capitolul III al acestuia, „[h]otărârea străină nu poate face în nicio situație obiectul unei revizuiri pe fond".

13 Articolul 38 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, care face parte din secțiunea 2, intitulată „Executare", din capitolul III din acest regulament, prevede:

„O hotărâre pronunțată într-un stat membru și care este executorie în statul în cauză este pusă în executare într-un alt stat membru atunci când, la cererea oricăreia dintre părțile interesate, a fost declarată executorie în statul respectiv."

14 Articolul 43 alineatul (1) din regulamentul menționat adaugă că „[o]ricare dintre părți poate introduce o acțiune împotriva hotărârii privind cererea de încuviințare a executării."

15 Articolul 45 din același regulament precizează:

„(1) Instanța sesizată cu acțiunea prevăzută la articolul 43 […] nu poate refuza sau revoca o hotărâre de încuviințare a executării decât pentru unul dintre motivele prevăzute la articolele 34 și 35. […]

(2) Hotărârea pronunțată în străinătate nu poate fi revizuită pe fond în nicio situație."

16 Articolul 71 din Regulamentul nr. 44/2001, care face parte din capitolul VII al acestuia, intitulat „Relațiile cu alte instrumente", prevede:

„(1) Prezentul regulament nu aduce atingere convențiilor la care statele membre sunt parte și care reglementează competența, recunoașterea sau executarea hotărârilor în anumite chestiuni speciale.

(2) Pentru o interpretare unitară, alineatul (1) se aplică în modul următor:

(a) prezentul regulament nu împiedică o instanță dintr-un stat membru care este parte la o convenție privind o materie specială să-și întemeieze competența pe convenția în cauză, chiar și atunci când pârâtul are domiciliul într-un alt stat membru care nu este parte la convenția respectivă. Instanța sesizată aplică, în orice caz, articolul 26 din prezentul regulament;

(b) hotărârile pronunțate într-un stat membru de către o instanță care își întemeiază competența pe o convenție referitoare la o materie specială sunt recunoscute și executate în celelalte state membre în conformitate cu prezentul regulament.

În cazul în care o convenție referitoare la o materie specială, la care sunt părți atât statul membru de origine, cât și statul membru solicitat, stipulează condiții de recunoaștere sau executare a hotărârilor, se aplică aceste condiții. În orice

caz, pot fi aplicate dispozițiile din prezentul regulament privind procedura de recunoaștere și executare a hotărârilor."

CMR

17 Conform articolului 1, CMR se aplică „oricărui contract de transport de mărfuri pe șosele, cu titlu oneros, cu vehicule, când locul primirii mărfii și locul prevăzut pentru livrare […] sunt situate în două țări diferite, dintre care cel puțin una este țară contractantă, independent de domiciliul și de naționalitatea participanților la contract".

18 CMR a fost negociată în Comisia Economică pentru Europa din cadrul Națiunilor Unite. Mai mult de 50 de state, printre care toate statele membre ale Uniunii Europene, au aderat la CMR.

19 Articolul 23 din CMR prevede:

„1. Când, în conformitate cu dispozițiile prezentei convenții, este pusă în sarcina transportatorului o despăgubire pentru pierderea totală sau parțială a mărfii, această despăgubire este calculată după valoarea mărfii la locul și în momentul primirii acesteia pentru transport.

[…]

3. Totuși, cuantumul despăgubirii nu poate depăși 8,33 unități de cont per kilogram de greutate brută lipsă.

4. În plus, se restituie taxa de transport, taxele vamale și alte cheltuieli ivite cu ocazia transportului mărfii, în totalitate în caz de pierdere totală și proporțional în caz de pierdere parțială; alte daune-interese pentru pierdere nu sunt datorate.

[…]

7. Unitatea de cont menționată în prezenta convenție reprezintă un drept special de tragere conform definiției Fondului Monetar Internațional. Suma menționată la alineatul 3 al prezentului articol este convertită în moneda națională a statului în care se află instanța sesizată, […].

[…]”

20 Potrivit articolului 31 din CMR:

„1. Pentru toate litigiile decurgând din transporturile supuse prezentei convenții, reclamantul poate să sesizeze, în afara organelor de jurisdicție ale țărilor contractante,

desemnate de comun acord de către părți, organele de jurisdicție din țara pe teritoriul căreia:

a) se află reședința obișnuită a pârâtului, sediul său principal sau sucursala ori agenția prin intermediul căreia contractul de transport a fost încheiat sau

b) este situat locul preluării mărfurilor sau cel prevăzut pentru livrarea mărfurilor

și nu poate sesiza decât aceste organe de jurisdicție.

2. Dacă în cazul unui litigiu din cele arătate la paragraful 1 din prezentul articol este în curs de judecată o acțiune la un organ de jurisdicție competent potrivit prevederilor acestui paragraf sau dacă într-un asemenea litigiu s-a pronunțat o hotărâre de către un astfel de organ de jurisdicție, nu mai poate fi introdusă o nouă acțiune pentru aceeași cauză între aceleași părți, cu excepția cazului în care hotărârea organului de jurisdicție la care a fost introdusă prima acțiune nu este susceptibilă de a fi executată în țara în care este introdusă noua acțiune.

3. Dacă într-un litigiu prevăzut în paragraful 1 din prezentul articol o hotărâre dată de un organ de jurisdicție al unei țări contractante a devenit executorie în această țară, ea devine de asemenea executorie în fiecare dintre celelalte țări contractante, imediat după îndeplinirea formalităților prevăzute în acest scop în țara interesată. Aceste formalități nu pot duce la o revizuire a cauzei.

4. Dispozițiile paragrafului 3 din prezentul articol se aplică hotărârilor pronunțate în contradictoriu, celor pronunțate în lipsă și tranzacțiilor judiciare, dar nu se aplică hotărârilor judecătorești care sunt cu execuție provizorie, nici hotărârilor prin care se acordă, în afara cheltuielilor de judecată, daune-interese împotriva unui reclamant ca urmare a respingerii totale sau parțiale a acțiunii sale.

[…]”

Acțiunea principală și întrebările preliminare

21 În luna aprilie 2001, Siemens Nederland NV (denumită în continuare „Siemens”) și TNT au încheiat un contract de transport de mărfuri pe șosele de la Zoetermeer (Țările de Jos) la Unterschleissheim (Germania). Valoarea mărfurilor respective era de 103 540 DM (52 939 de euro), iar greutatea lor de 12 kg.

22 Aceste mărfuri nu au fost însă livrate la destinație.

23 În luna mai 2002, TNT a sesizat Rechtbank te Rotterdam (Țările de Jos) cu o acțiune în constatare împotriva AXA, asigurătorul societății Siemens, prin care urmărea să se constate că TNT nu era răspunzătoare față de AXA pentru niciun prejudiciu cauzat de pierderea mărfurilor menționate, cu excepția unei sume de 11,50 euro per kilogram, cu alte cuvinte, 138 de euro în total, conform articolului 23 din CMR, dispoziție care stabilește normele aplicabile valorii despăgubirilor care pot fi reclamate. Rechtbank te Rotterdam a respins această acțiune printr-o hotărâre din 4 mai 2005. TNT a atacat cu apel această hotărâre în fața Gerechtshof te 's-Gravenhage (Țările de Jos).

24 În luna august 2004, AXA a sesizat Landgericht München (Germania) cu o acțiune împotriva TNT în repararea prejudiciului suferit de Siemens prin pierderea acelorași mărfuri. Având în vedere că un litigiu era deja pendinte în Țările de Jos între aceleași părți cu privire la același transport, TNT a susținut că, în aplicarea normei de litispendență prevăzute la articolul 31 alineatul 2 din CMR, Landgericht München nu putea să judece acțiunea introdusă de AXA.

25 Prin hotărârile din 4 aprilie 2006 și din 7 septembrie 2006 (denumite în continuare „hotărârile Landgericht München"), Landgericht München a respins argumentele TNT întemeiate pe articolul 31 alineatul 2 din CMR și a obligat această întreprindere la plata unei despăgubiri.

26 La 6 martie 2007, AXA a solicitat Rechtbank te Utrecht (Țările de Jos) să declare hotărârile Landgericht München executorii în Țările de Jos în temeiul Regulamentului nr. 44/2001. După ce judecătorul însărcinat cu luarea măsurilor provizorii din cadrul Rechtbank te Utrecht a admis această cerere printr-o ordonanță din 28 martie 2007, la 4 mai 2007, TNT a solicitat Rechtbank te Utrecht să anuleze această ordonanță și să refuze executarea hotărârilor menționate sau, cel puțin, să suspende judecarea cererii de executare a acestora până când Gerechtshof te 's-Gravenhage se va fi pronunțat asupra apelului introdus împotriva hotărârii Rechtbank te Rotterdam din 4 mai 2005.

27 TNT și-a întemeiat acțiunea în fața Rechtbank te Utrecht pe motivul că recunoașterea hotărârilor Landgericht München era vădit contrară ordinii publice olandeze. Aceasta a arătat că, în temeiul normei de litispendență prevăzute la articolul 31 alineatul 2 din CMR, Landgericht München nu era competent să judece acțiunea introdusă de AXA.

28 În schimb, AXA considera că, în temeiul articolului 35 alineatul (3) din Regulamentul nr. 44/2001, instanța olandeză nu putea să controleze competența instanței germane, criteriul ordinii publice vizat la articolul 34 punctul 1 din acest regulament neputând fi aplicat normelor de competență.

29 Rechtbank te Utrecht a respins acțiunea TNT prin ordonanța din 18 iulie 2007. La această dată, Gerechtshof te 's-Gravenhage încă nu se pronunțase cu privire la apelul introdus în fața sa de TNT.

30 Rechtbank te Utrecht a considerat că TNT nu putea să invoce motivul de refuz al recunoașterii prevăzut la articolul 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001 pentru a contesta competența instanței germane, având în vedere că normele de competență nu privesc ordinea publică vizată la această dispoziție, după cum precizează articolul 35 alineatul (3) din acest regulament.

31 TNT a introdus recurs împotriva ordonanței Rechtbank te Utrecht din 18 iulie 2007. Potrivit TNT, această instanță nu a respectat faptul că articolul 31 din CMR derogă, în temeiul articolului 71 alineatul (2) litera (b) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 44/2001, de la interdicția de a controla competența instanței din statul membru de origine, prevăzută la articolul 35 alineatul 3 din regulamentul menționat.

32 În aceste condiții, Hoge Raad der Nederlanden a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Articolul 71 alineatul (2) litera (b) al doilea paragraf din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că:

a) normele din Regulamentul nr. 44/2001 referitoare la recunoașterea și executarea hotărârilor nu prevalează în raport cu normele corelative dintr-o convenție specială decât în cazul în care normele corelative prevăd aplicarea exclusivă a convenției sau,

b) în cazul în care condițiile privind recunoașterea și executarea hotărârilor prevăzute de convenția specială și cele prevăzute de Regulamentul nr. 44/2001 sunt aplicabile concomitent, condițiile prevăzute de convenția specială trebuie aplicate în orice situație, în timp ce condițiile prevăzute de Regulamentul nr. 44/2001 rămân inaplicabile chiar și în cazul în care normele convenției speciale nu prevăd aplicarea exclusivă a convenției în raport cu alte norme internaționale privind recunoașterea și executarea hotărârilor?

2) În vederea prevenirii pronunțării unor hotărâri divergente în situația menționată la prima întrebare în cazul unui concurs [de norme], Curtea este competentă să interpreteze – în mod imperativ pentru instanțele din statele membre – [CMR] în privința materiei reglementate la articolul 31 din această convenție?

3) În cazul unui răspuns afirmativ la a doua întrebare, precum și la punctul a) de la prima întrebare, normele referitoare la recunoașterea și executarea hotărârilor prevăzute la articolul 31 alineatele 3 și 4 din CMR trebuie interpretate în sensul că nu prevăd aplicarea exclusivă a convenției și că dau posibilitatea aplicării altor reglementări internaționale privind executarea hotărârilor, precum Regulamentul nr. 44/2001, care permit recunoașterea sau executarea hotărârilor?

În cazul unui răspuns afirmativ la punctul b) de la prima întrebare, precum și la a doua întrebare, Hoge Raad adresează trei întrebări suplimentare […]:

4) Articolul 31 alineatele 3 și 4 din CMR permite instanței din statul solicitat, sesizată cu o cerere de declarare a unei hotărâri ca fiind executorie, să controleze dacă instanța din statul de origine avea competență internațională pentru soluționarea litigiului?

5) Articolul 71 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că, în cazul în care normele privind litispendența prevăzute de CMR și de Regulamentul nr. 44/2001 sunt concomitent aplicabile, norma privind litispendența prevăzută de CMR are prioritate față de norma privind litispendența prevăzută de Regulamentul nr. 44/2001?

6) În speță, acțiunea în constatare introdusă în Țările de Jos și acțiunea în despăgubiri introdusă în Germania au «aceeași cauză», în sensul articolului 31 alineatul 2 din CMR?"

Cu privire la întrebările preliminare

Considerații introductive

33 De la bun început, trebuie să se constate că litigiul între TNT și AXA intră atât în domeniul de aplicare al CMR, cât și în cel al Regulamentului nr. 44/2001.

34 Astfel, pe de o parte, acest litigiu privește un contrat de transport de mărfuri pe șosele, care stabilește o adresă din Țările de Jos drept loc de primire a mărfii și o adresă din Germania drept loc de livrare a acesteia. Condițiile de aplicare ale CMR, prevăzute la articolul 1 din aceasta din urmă, sunt în acest fel îndeplinite.

35 Pe de altă parte, litigiile privind transportul de mărfuri pe șosele între state membre intră în „materia civilă și comercială” în sensul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001. În plus, transportul de mărfuri pe șosele nu face parte dintre domeniile, enumerate limitativ la articolul menționat, care sunt excluse din sfera de aplicare a aceluiași regulament.

36 Tot cu titlu introductiv, trebuie amintit că, în măsura în care Regulamentul nr. 44/2001 înlocuiește, în relațiile dintre statele membre, Convenția de la Bruxelles din 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 1972, L 299, p. 32), astfel cum a fost modificată prin convențiile succesive privind aderările noilor state membre la această convenție (denumită în continuare „Convenția de la Bruxelles”), interpretarea dată de Curte în privința dispozițiilor acestei convenții este valabilă și pentru dispozițiile regulamentului menționat atunci când dispozițiile acestor instrumente comunitare pot fi calificate ca fiind echivalente (Hotărârea din 14 mai 2009, Ilsinger, C-180/06, Rep., p. I-3961, punctul 41, și Hotărârea din 16 iulie 2009, Zuid-Chemie, C-189/08, Rep., p. I-6917, punctul 18).

37 Articolul 71 din Regulamentul nr. 44/2001, a cărui interpretare a fost solicitată în prezenta cauză, înlocuiește articolul 57 din Convenția de la Bruxelles, care, referitor la convențiile privind anumite materii speciale (denumite în continuare „convențiile speciale”), prevedea:

„1. Prezenta convenție nu aduce atingere convențiilor la care statele contractante sunt sau vor fi parte și care reglementează competența, recunoașterea sau executarea hotărârilor în anumite chestiuni speciale.

2. Pentru o interpretare unitară, alineatul 1 se aplică în modul următor:

a) prezenta convenție nu împiedică o instanță dintr-un stat contractant care este parte la o convenție privind o materie specială să-și întemeieze competența pe convenția în cauză, chiar și atunci când pârâtul are domiciliul într-un alt stat membru care nu este parte la convenția respectivă. Instanța sesizată aplică, în orice caz, articolul 26 din prezenta convenție […];

b) hotărârile pronunțate într-un stat contractant de către o instanță care își întemeiază competența pe o convenție referitoare la o anumită materie sunt recunoscute și executate în celelalte state membre în conformitate cu prezenta convenție.

În cazul în care o convenție referitoare la o anumită materie, la care sunt părți atât statul membru de origine, cât și statul membru solicitat, stipulează condiții de recunoaștere sau executare a hotărârilor, se aplică aceste condiții. […]

[…]”

38 Prin utilizarea termenilor „sau vor fi”, articolul 57 alineatul 1 din Convenția de la Bruxelles preciza că normele din această convenție nu se opuneau aplicării unor norme diferite la care statele ar subscrie, în viitor, prin încheierea de convenții speciale. Acești termeni nu au fost reluați în articolul 71 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001. Prin urmare, acesta nu dă posibilitatea statelor membre să introducă, prin încheierea unor noi convenții speciale sau prin modificarea convențiilor deja în vigoare, norme care ar avea prioritate față de cele din Regulamentul nr. 44/2001. Această constatare este confirmată de jurisprudența potrivit căreia, pe măsura instituirii de norme comune, statele membre nu mai au dreptul să încheie acorduri

internaționale care aduc atingere acestor norme (a se vedea în special Hotărârea din 31 martie 1971, Comisia/Consiliul, cunoscută sub numele „AETR", 22/70, Rec., p. 263, punctele 17-19, și Hotărârea 5 noiembrie 2002, Comisia/Danemarca, cunoscută sub numele „cer deschis", C-467/98, Rec., p. I-9519, punctul 77).

39 În ce privește, în schimb, dispoziții precum articolul 31 din CMR, la respectarea cărora statele membre erau deja obligate la momentul intrării în vigoare a Regulamentului nr. 44/2001, articolul 71 din acest regulament reflectă aceeași logică precum articolul 57 din Convenția de la Bruxelles și este redactat în termeni aproape identici. În consecință, trebuie să se țină seama de interpretarea deja furnizată de Curte în cadrul Convenției de la Bruxelles.

40 În lumina acestor considerații introductive și ținând seama de conexitatea existentă între diferitele întrebări adresate, prima și a cincea întrebare, privind interpretarea articolului 71 din Regulamentul nr. 44/2001, vor fi examinate împreună și în primul rând. Întrebările privind interpretarea CMR vor fi abordate ulterior.

Cu privire la interpretarea articolului 71 din Regulamentul nr. 44/2001

41 Prin intermediul primei și al celei de a cincea întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă, într-o cauză precum cea din acțiunea principală, articolul 71 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că normele de competență judiciară, de recunoaștere și de executare prevăzute de o convenție specială, precum norma de litispendență menționată la articolul 31 alineatul 2 din CMR și cea privind forța executorie prevăzută la articolul 31 alineatul 3 din această convenție, se aplică.

42 Astfel cum este prezentat în decizia de trimitere, această problemă se ridică, pe de o parte, pentru motivul că norma de litispendență prevăzută de CMR și de Regulamentul nr. 44/2001, deși este formulată în termeni similari, este susceptibilă să aibă un domeniu de aplicare diferit dacă se aplică această convenție și jurisprudența națională aferentă sau dacă se aplică acest regulament și jurisprudența aferentă a Curții și, pe de altă parte, pentru motivul că instanța olandeză sesizată cu cererea AXA de declarare a hotărârilor Landgericht München executorii trebuie să știe dacă poate exercita un control în privința competenței acestuia din urmă pentru a se pronunța cu privire la acțiunea în despăgubire introdusă în fața sa de AXA.

43 Cu privire la acest ultim aspect, TNT susține că articolul 31 alineatul 3 din CMR permite un astfel de control, în timp ce AXA consideră că un control cu privire la competența Landgericht München este exclusă de articolul 35 alineatul (3) din Regulamentul nr. 44/2001. În sprijinul acestui argument, AXA a susținut în fața instanțelor olandeze că recunoașterea și executarea hotărârilor în materie de transport internațional de mărfuri pe șosele sunt reglementate de Regulamentul nr. 44/2001, iar nu de CMR.

44 În conformitate cu o jurisprudență constantă, în vederea interpretării unei dispoziții de drept al Uniunii, trebuie să se țină seama nu numai de termenii utilizați, ci și de contextul în care apare aceasta, precum și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte această dispoziție (a se vedea în special Hotărârea din 18 mai 2000, KVS International, C-301/98, Rec., p. I-3583, punctul 21, Hotărârea din 16 octombrie 2008, Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände, C-298/07, Rep., p. I-7841, punctul 15, și Hotărârea din 23 decembrie 2009, Detiček, C-403/09 PPU, Rep., p. I-12193, punctul 33). Prin urmare, pentru a răspunde la prima și la a cincea întrebare preliminară, trebuie să se țină seama atât de cuprinsul articolului 71 din Regulamentul nr. 44/2001 și de obiectivul acestui articol precis, cât și de contextul acestei dispoziții și de obiectivele urmărite de regulamentul menționat.

45 Conform modului de redactare a articolului 71 din Regulamentul nr. 44/2001, trebuie, în principiu, să se aplice, atunci când litigiul intră în domeniul de aplicare al unei convenții speciale, normele prevăzute de aceasta, iar nu cele prevăzute de Regulamentul nr. 44/2001.

46 Într-adevăr, astfel cum au susținut în special guvernele olandez și ceh, rezultă din formularea articolului 71 alineatul (1) din regulamentul menționat, potrivit căruia acesta „nu aduce atingere" convențiilor speciale, că legiuitorul a prevăzut, în caz de concurs de norme, aplicarea acestor convenții.

47 Această interpretare este susținută de alineatul (2) al articolului 71, care prevede că, atunci când convenția specială, la care sunt parte statul membru de origine și statul membru solicitat, stabilește condițiile de recunoaștere și de executare a hotărârilor, trebuie să se aplice aceste condiții. Alineatul (2) menționat privește în mod expres situații care sunt situate în întregime în interiorul Uniunii. De aici rezultă că, în pofida explicației date în considerentul (25) al Regulamentului nr. 44/2001, potrivit căreia nu se poate aduce atingere convențiilor speciale în scopul de a permite statelor membre să respecte angajamentele internaționale pe care statele membre și le-au asumat față de state terțe, legiuitorul a dorit de asemenea să impună, prin intermediul articolului 71 din acest regulament, aplicarea convențiilor menționate chiar în cadrul Uniunii.

48 Se dovedește astfel că articolul 71 din Regulamentul nr. 44/2001 urmărește să impună respectarea normelor care au fost instituite ținând seama de specificitățile unei materii speciale (a se vedea, în ceea ce privește articolul 57 din Convenția de la Bruxelles, Hotărârea din 6 decembrie 1994, Tatry, C-406/92, Rec., p. I-5439, punctul 24, și Hotărârea din 28 octombrie 2004, Nürnberger Allgemeine Versicherung, C-148/03, Rec., p. I-10327, punctul 14). În lumina acestui obiectiv, Curtea a hotărât că normele instituite prin convenții speciale au ca efect înlăturarea aplicării dispozițiilor Convenției de la Bruxelles privind aceeași chestiune (a se vedea în acest sens Hotărârea Tatry, citată anterior, punctul 25).

49 Deși reiese din considerațiile precedente că articolul 71 din Regulamentul nr. 44/2001 prevede, în materiile reglementate de convenții speciale, aplicarea acestora din urmă, nu este mai puțin adevărat că această aplicare nu poate să aducă atingere principiilor pe care se întemeiază cooperarea judiciară în materie civilă și comercială în cadrul Uniunii, precum principiile, evocate în considerentele (6), (11), (12) și (15)-(17) ale Regulamentului nr. 44/2001, ale liberei circulații a hotărârilor în materie civilă și comercială, previzibilității instanțelor competente și, prin urmare, principiul securității juridice pentru justițiabili, al bunei administrări a justiției, al reducerii la minimum a riscului apariției unor proceduri concurente, precum și al încrederii reciproce în administrarea justiției la nivelul Uniunii.

50 Respectarea fiecăruia dintre aceste principii este necesară pentru buna funcționare a pieței interne, care constituie, după cum reiese din considerentul (1) al Regulamentului nr. 44/2001, rațiunea de a fi a acestuia din urmă.

51 Articolul 71 din Regulamentul nr. 44/2001 nu poate avea un domeniu de aplicare care să intre în conflict cu principiile pe care se întemeiază legislația din care face parte. Prin urmare, acest articol nu poate fi interpretat în sensul că, într-un domeniu acoperit de acest regulament, precum transportul de mărfuri pe șosele, o convenție specială, precum CMR, poate să conducă la rezultate care să fie mai puțin favorabile pentru realizarea unei bune funcționări a pieței interne decât cele la care ajung dispozițiile regulamentului menționat.

52 Această constatare este conformă unei jurisprudențe constante potrivit căreia convențiile încheiate de statele membru cu state terțe nu pot, în relațiile dintre statele membre, să fie aplicate în detrimentul obiectivelor dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 septembrie 1988, Deserbais,286/86, Rec., p. 4907, punctul 18, Hotărârea din 6 aprilie 1995, RTE și ITP/Comisia, C-241/91 P și C-242/91 P, Rec., p. I-743, punctul 84, precum și Hotărârea din 22 octombrie 2009, Bogiatzi, C-301/08, Rep., p. I-10185, punctul 19).

53 Rezultă că normele de competență judiciară, inclusiv normele de litispendență, prevăzute în convențiile speciale vizate de articolul 71 din Regulamentul nr. 44/2001 nu pot fi aplicate în cadrul Uniunii decât în măsura în care, după cum impun considerentele (11), (12) și (15) ale regulamentului menționat, prezintă un înalt grad de previzibilitate, facilitează o bună administrare a justiției și permit reducerea la minimum a riscului apariției unor proceduri concurente.

54 În ceea ce privește recunoașterea și executarea hotărârilor, principiile pertinente sunt principiile, prevăzute în considerentul (6), precum și în considerentele (16) și (17) ale Regulamentului nr. 44/2001, ale liberei circulații a hotărârilor și încrederii reciproce

în administrarea justiției (*favor executionis*) (a se vedea în special Hotărârea din 14 decembrie 2006, ASML, C-283/05, Rec., p. I-12041, punctul 23, Hotărârea din 10 februarie 2009, Allianz și Generali Assicurazioni Generali, C-185/07, Rep., p. I-663, punctul 24, precum și Hotărârea din 28 aprilie 2009, Apostolides, C-420/07, Rep., p. I-3571, punctul 73). În cadrul Uniunii nu se pot aplica normele de recunoaștere și de executare prevăzute de convențiile speciale vizate de articolul 71 din Regulamentul nr. 44/2001 decât în măsura în care aceste principii sunt respectate.

55 Având în vedere principiul încrederii reciproce menționat mai sus, Curtea a precizat că instanța statului membru solicitat nu este, în niciun caz, mai bine poziționată decât instanța statului de origine pentru a se pronunța cu privire la competența acesteia din urmă. Prin urmare, Regulamentul nr. 44/2001 nu autorizează, în afară de anumite excepții limitate, controlul competenței unei instanțe dintr-un stat membru de către o instanță dintr-un alt stat membru (Hotărârea Allianz și Generali Assicurazioni Generali, citată anterior, punctul 29 și jurisprudența citată). În consecință, articolul 31 alineatul 3 din CMR nu poate fi aplicat în cadrul Uniunii decât dacă permite atingerea obiectivelor de liberă circulație a hotărârilor în materie civilă și comercială, precum și de încredere reciprocă în administrarea justiției la nivelul Uniunii în condiții cel puțin la fel de favorabile precum cele care rezultă din aplicarea Regulamentului nr. 44/2001.

56 Având în vedere toate considerațiile precedente, trebuie să se răspundă la prima și la a cincea întrebare că articolul 71 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că, într-o cauză precum cea din acțiunea principală, normele de competență judiciară, de recunoaștere și de executare prevăzute de o convenție specială, precum norma de litispendență prevăzută la articolul 31 alineatul 2 din CMR și cea privind forța executorie prevăzută la articolul 31 alineatul 3 din această convenție sunt aplicabile cu condiția să prezinte un înalt grad de previzibilitate, să faciliteze o bună administrare a justiției și să permită reducerea la minimum a riscului apariției unor proceduri concurente și să asigure, în condiții cel puțin la fel de favorabile precum cele prevăzute de regulamentul menționat, libera circulație a hotărârilor în materie civilă și comercială și încrederea reciprocă în administrarea justiției la nivelul Uniunii (*favor executionis*).

Cu privire la interpretarea articolului 31 din CMR

57 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă Curtea este competentă să interpreteze articolul 31 din CMR. În ipoteza în care răspunsul la această întrebare ar fi afirmativ, instanța menționată solicită, prin a treia, a patra și a șasea întrebare, interpretări concrete ale acestui articol.

Cu privire la a doua întrebare

58 Având în vedere că CMR nu cuprinde clauze care să atribuie o competență Curții, aceasta din urmă nu poate furniza interpretările solicitate ale articolului 31 din CMR decât dacă o astfel de exercitare a funcțiilor sale intră în domeniul de aplicare al articolului 267 TFUE.

59 Or, potrivit unei jurisprudențe constante, competența de a efectua interpretări cu titlu preliminar, astfel cum rezultă din această dispoziție, nu privește decât normele care fac parte din dreptul Uniunii (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 17 iulie 1997, Giloy, C-130/95, Rec., p. I-4291, punctul 21, Hotărârea din 10 ianuarie 2006, Cassa di Risparmio di Firenze și alții, C-222/04, Rec., p. I-289, punctul 63, precum și Hotărârea din 1 iunie 2006, innoventif, C-453/04, Rec., p. I-4929, punctul 29).

60 În ceea ce privește acordurile internaționale, este cert că acordurile încheiate de Uniune fac parte din ordinea juridică a Uniunii și pot face, așadar, obiectul unei cereri de pronunțare a unei hotărâri preliminare (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 30 aprilie 1974, Haegeman, 181/73, Rec., p. 449, punctele 3-6, Hotărârea din 30 septembrie 1987, Demirel, 12/86, Rec., p. 3719, punctul 7, și Hotărârea din 11 septembrie 2007, Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos, C-431/05, Rep., p. I-7001, punctul 31).

61 În schimb, Curtea nu este, în principiu, competentă să interpreteze, în cadrul unei proceduri preliminare, acorduri internaționale încheiate între state membre și state terțe (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 noiembrie 1973, Vandeweghe și alții, 130/73, Rec., p. 1329, punctul 2, Ordonanța din 12 noiembrie 1998, Hartmann, C-162/98, Rec., p. I-7083, punctul 9, precum și Hotărârea Bogiatzi, citată anterior, punctul 24).

62 Numai în cazul și în măsura în care Uniunea și-a asumat competențele pe care le exercitau anterior statele membre în domeniul de aplicare al unei convenții internaționale care nu a fost încheiată de Uniune și numai atunci când, în consecință, dispozițiile acestei convenții sunt obligatorii pentru Uniune, Curtea este competentă să interpreteze o astfel de convenție (a se vedea în special Hotărârea din 12 decembrie 1972, International Fruit Company și alții, 21/72-24/72, Rec., p. 1219, punctul 18, Hotărârea din 3 iunie 2008, Intertanko și alții, C-308/2006, Rep., p. I-4057, punctul 48, precum și Hotărârea Bogiatzi, citată anterior, punctul 25). Cu toate acestea, în speță nu se poate afirma că normele de competență judiciară, de recunoaștere și de executare prevăzute de CMR sunt obligatorii pentru Uniune. Dimpotrivă, din interpretarea articolului 71 din Regulamentul nr. 44/2001, efectuată în prezenta hotărâre, rezultă că nu se poate face aplicarea, în cadrul Uniunii, a acestor norme prevăzute de CMR decât cu respectarea principiilor pe care se întemeiază regulamentul menționat.

63 Având în vedere cele ce precedă, trebuie să se răspundă la cea de a doua întrebare că Curtea nu este competentă să interpreteze articolul 31 din CMR.

Cu privire la a treia, la a patra și la a șasea întrebare

64 Având în vedere răspunsul dat la a doua întrebare, Curtea nu trebuie să răspundă la a treia, la a patra și la a șasea întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

65 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

1) Articolul 71 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că, într-o cauză precum cea din acțiunea principală, normele de competență judiciară, de recunoaștere și de executare prevăzute de o convenție privind o materie specială, precum norma de litispendență prevăzută la articolul 31 alineatul 2 din Convenția referitoare la contractul de transport internațional de mărfuri pe șosele, semnată la Geneva la 19 mai 1956, astfel cum a fost modificată prin Protocolul semnat la Geneva la 5 iulie 1978, și cea privind forța executorie prevăzută la articolul 31 alineatul 3 din această convenție sunt aplicabile cu condiția să prezinte un înalt grad de previzibilitate, să faciliteze o bună administrare a justiției și să permită reducerea la minimum a riscului apariției unor proceduri concurente și să asigure, în condiții cel puțin la fel de favorabile precum cele prevăzute de regulamentul menționat, libera circulație a hotărârilor în materie civilă și comercială și încrederea reciprocă în administrarea justiției la nivelul Uniunii (*favor executionis*).

2) Curtea de Justiție a Uniunii Europene nu este competentă să interpreteze articolul 31 din Convenția referitoare la contractul de transport internațional de mărfuri pe șosele, cu modificările ulterioare.

Semnături